

INTERNKONTROLL

Internkontroll i barnehage er et system for styring og kvalitetssikring som skal sikre helse, miljø, sikkerhet, pedagogisk kvalitet og barns trivsel. Den skal sikre at barnehager oppfyller lovpålagte krav til helse, trivsel og sikkerhet for barna. Internkontroll er ikke et statisk dokument, men en kontinuerlig prosess som skal forebygge, identifisere og følge opp avvik.

For barnehager som gjennomfører aktiviteter i eller ved vann, innebærer dette at de må ha tydelige rutiner som ivaretar sikkerhet og forsvarlighet i de aktuelle vannmiljøene, og som dokumenterer hvordan de arbeider med HMS-arbeid, risikoanalyser, avvikshåndtering og sikkerhet.

Et velfungerende internkontrollsystem har direkte betydning for pedagogisk kvalitet, for det psykososiale miljøet blant barn og ansatte, og for hvilken kompetanse, rolle og ansvar personalet har til enhver tid. Det legger dermed grunnlaget for trygge, profesjonelle og pedagogisk forsvarlige aktiviteter ved og i vann.

Det overordnede ansvaret for internkontrollen ligger hos eier eller styrer, selv om operative oppgaver kan delegeres. Internkontroll er derfor et tydelig lederansvar. Samtidig er det avgjørende at hele personalgruppen involveres i arbeidet, slik at systemet blir kjent, forstått og brukt i praksis.

Språket i rutinene må være presist. «Skal» brukes der kravene er lovregulerte, mens «bør» uttrykker sterke anbefalinger som det sjelden er forsvarlig å fravike. Studier viser at mange ansatte har begrenset kjennskap til egen internkontroll. Det er derfor ledelsens ansvar å sikre at alle ansatte, inkludert vikarer, kjenner til rutinene og vet hvordan de skal brukes.

Internkontrollen er lokalt tilpasset. Ansatte bør involveres i planlegging, gjennomføring og evaluering av arbeidet. Arbeidet bør ta utgangspunkt i vannområder personalet opplever som trygge og oversiktelige. Det bør være en forutsetning at områdene besøkes og vurderes i forkant av turer med barn.

Det kan derfor være hensiktsmessig å avklare om enkelte ansatte skal ha særskilt ansvar eller opparbeide seg spesialkompetanse innen enkelte av de utvalgte vannområdene. Det må også vurderes hvilke krav som skal stilles til vedlikehold av denne kompetansen, relevant opplæring og hvordan helse, miljø og sikkerhet ivaretas gjennom den ansatte, som for eksempel bør en eller flere ha livredningskompetanse.

Forankring i personalgruppen

Trygghet bygges gjennom kompetanse, erfaring og felles forståelse. Eksisterende møtevirksomhet bør derfor brukes aktivt i arbeidet med internkontroll. Personalmøter kan brukes til gjennomgang av rutiner, involvering av ansatte og refleksjon rundt hvilke erfaringer og ressurser personalgruppen har. Det kan være særlig nyttig å gjennomføre møter ute i de aktuelle vannmiljøene, slik at vurderinger og diskusjoner knyttes direkte til de områdene hvor de ansatte skal gjennomføre aktiviteter med barna. Gjennom gjentatte besøk kan ansatte bli kjent med området, kartlegge muligheter og hindringer («affordances»), og se hvilke muligheter og utfordringer området gir, noe som kan utvikle trygghet i gjennomføringen. Dette arbeidet bør forankres i virksomhetens årshjul eller planer.

Krav til internkontroll

Personalgruppen bør sammen avklare:

a. Beskrive virksomhetens hovedoppgaver, mål og organisering

Kommuner og skoler har sammenfallende krav til internkontroll. Virksomheten skal utarbeide en beskrivelse av hovedoppgaver, mål og organisering knyttet til opplæringen og aktivitetene i vannmiljøet. Dette innebærer blant annet å:

- beskrive hvilke vannmiljøer aktivitetene skal gjennomføres i og hva hovedoppgaven er i akkurat dette i vannmiljøet
- definere mål for pedagogisk tilnærming og forsvarlige oppgaver i hvert vannmiljø
- avklare ansvar og roller til ansatte
- avklare hvor mange ansatte som deltar på hver tur og hvor mange barn
- tydeliggjøre hvilken kompetanse som kreves hos ansatte

b. Etablere nødvendige rutiner og prosedyrer

Barnehagen må etablere rutiner som sikrer forsvarlig gjennomføring av aktivitetene. Rutinene må være konkrete og kjent for alle ansatte. Eksempler på forhold som må avklares:

- Hva gjør vi dersom en ansatt er syk?
- Har vi fortsatt eksempelvis minst nok ansatte som kjenner området?
- Hvilke prosedyrer gjelder ved turer i ulike vannmiljø? Starter vi eksempelvis inne? Hva tar vi med oss?
- Hvilke krav stilles til livredningskompetanse og oppfriskning av denne i aktuelt vannmiljø?

c. Avdekke og følge opp avvik og risiko for avvik

Internkontrollen må beskrive hvordan avvik og risiko for avvik skal identifiseres, håndteres og følges opp. Eksempler på spørsmål:

- Hvordan oppdager og rapporterer vi avvik?
- Hvordan vurderer vi risiko før aktiviteter gjennomføres?
- Hva gjør vi dersom bemanningen endres?
- Hvordan håndteres situasjoner der kompetansekrav ikke er oppfylt?

Målet er ikke å skape frykt eller unngå aktivitet, men å utvikle en trygg, bevisst og lærende praksis.

d. Dokumentere internkontrollen

Internkontrollen skal dokumenteres i nødvendig omfang. Barnehagen må derfor finne et system for dokumentasjon og oppfølging som fungerer i praksis. Avvikssystemer bør brukes aktivt som et verktøy for læring og forbedring, ikke bare som registrering.

e. Evaluere og forbedre internkontrollen

Internkontroll er et kontinuerlig utviklingsarbeid. Skriftlige prosedyrer og tiltak må evalueres jevnlig og justeres ved behov for å sikre kvalitet og forsvarlighet. Arbeidet bør innebære:

- regelmessig evaluering av personalets kompetanseutvikling og erfaringsdeling
- vurdering av risikoforhold og lokale behov
- oppdatering av rutiner og kompetansetiltak
- styrke samarbeid mellom kommune, ledelse og ans

Det anbefales at internkontrollen evalueres minst én gang i året. Evalueringen bør ta utgangspunkt i virksomhetens størrelse, aktiviteter, erfaringer og lokale risikoforhold.

Referanser

Helsedirektoratets veileder

<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/helse-og-miljo-i-barnehager-skoler-skolefritidsordninger/godkjenning-interntroll-tilsyn-og-klage#id-18-internkontroll>

Internkontroll i barnehage- og skolesektoren

<https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/veileder-internkontroll-for-barnehage-og-opplaringssektoren/internkontroll-i-barnehage--og-skolesektoren/>

Forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger

https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2023-03-28-449/KAPITTEL_3#KAPITTEL_3